СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVIII. Ч. 178. Джерзі Сіти, Н. Дж., четвер, 1-го серпня 1940. No. 178. Jersey City, N. J., Thursday, August 1, 1940. VOL. XLVIII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

КВЕСТІОНАР ДЛЯ РЕЄСТРАЦІЇ ЧУЖИНЦІВ ВИГОТОВАНИЙ

ВАШИНҐТОН. — Ерл Ґ. Гарисон, начальник бюра реєстрації чужинців у Злучених Державах, уже подав до публичного відома взорець квестіонара, себто збірки питань, які кожний чужинець буде мати виповнити між 27. серпня й 26. грудня цього року.

Квестіонар показує, що уряд думає зібрати про чужинців теж дані щодо їх політичної діяльности й приналежности. В одному питанні уряд буде питатися кождого чужинця з яким заграничним урядом він мав звязки; в іншому, до якого товариства він належав; а в третьому, чи мав які клопоти з судами. Вони мусять теж відкрити, яку військову службу відбували.

ДЕБАТА В СЕНАТСЬКІМ КОМІТЕТІ ЗДЕРЖУЄ ВІЙСЬКОВИЙ ЗАКОН.

ВАШИНҐТОН. — У військовім комітеті сенату виринула несподівано ширша дебата над постановами закону Берка й Водсворта про військову реєстрацію й набір і через те законопроект прийде під дебату повної палати пізніше, як загально сподівалися.

Сенатори з Демократичної Партії, котрі сумнівалися в практичність усіх постанов проекту, допитували потім президента Рузвелта, яке становище він займає до проекту, але президент відмовився заявити своє становище. Він обмежився до покликання на своє посланіє до конґресу.

МОЛОДІ ЖЕНЯТЬСЯ ДЛЯ ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ВІЙСЬКА.

НЮ ЙОРК. — Хоча в цьому місті урядники бюр дозволу на подружа не дістали останніми часами більше аплікацій за дозвіл на подружа, ніж дістається звичайно в цьому сезоні, багато інших міст замітили значний зріст числа молодих людей, охочих до женячки. Вони приписують це явище бажанні молоді звільнитися від військової служби, бо сподіваються, що подружені не будуть кликані до неї. У Бостоні наприклад начальник бюра подружого дозволу мусів відкликати свої вакації через навал аплікацій. Понад-нормальне число аплікацій замічено теж у Шікаґо, Філядельфії й Лос Анджелесі.

УРЯД НЕ БУДЕ ЗМІНЯТИ РОСПОРЯДКУ ЧЕРЕЗ АНҐЛІЙСЬКУ БЛЬОКАДУ.

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт дав до зрозуміння ґазетярам, що він не збирається видавати нового роспорядку зогляду на поширення Анґлією бльокади на всю Европу.

Ґазетярі питалися, чи уряд не поширить тепер своєї заборони американським кораблям вїздити до европейських портів, захоплених війною.

АЛ СМИТ ЗАЯВЛЯЄТЬСЯ ЗА ВИЛКІЯ.

НЮ ЙОРК. — Алфред Смит, що був кандидатом Демократичної Партії підчас президіяльних виборів у 1936. році, видав публичну заяву в користь кандидатури номіната Републиканської Партії, Вендела Л. Вилкія.

Він каже в цій заяві, що Вилкі був усе життя членом Демократичної Партії та що він певно буде вибраний.

ВЕЛИЧЕЗНИЙ ПОЖАР ХЕМІЧНОЇ ФАБРИКИ.

КЕМДЕН (Ню Джерзі). — Величезний пожар знищив велику пяти-поверхову хемічну фабрику підприємства „Р. М. Голинґзгед Ко.", спричиняючи шкоду на півтора міліона долярів та калічучи коло 300 осіб.

Хоча поліція каже, що підчас вибуху пожару в фабриці було лише 4 осіб, багато робітників і робітниць фабрики не вернулося вечером домів. Покищо стверджено смерть двох осіб: інспектора фабрики Гартера й пожарника Вилйема Мериґена.

Пожарові товаришили вибухи хемікалій, від яких мури фабрики валилися. Кількасот людей утекло з домів, що сусідують з фабрикою. Уряд визвав фльотні резерви, щоби ухоронити фабрику перед крадіжем.

ВЕЛИКИЙ БАНКОВИЙ ГРАБІЖ.

АСБЕРІ ПАРК (Ню Джерзі). — Три бандити, узброені в обрізані рушниці, напали на місцевий „Асбері Парк Нешенел Бенк" у вівторок рано й ограбили його на суму 108,000 долярів. Утекти помогла їм жінка, що ждала на них в авті.

КАНАДА ГОТОВИТЬСЯ ПОКЛИКАТИ МІЛІОН ЛЮДЕЙ ДО АРМІЇ.

ОТАВА. — Міністер для військових справ предложив канадійському парляментові проект закона, на основі котрого Канада мала би покликати до домашньої служби армію з міліона жовнірів.

Жовніри мали би бути покликані в 8 клясах протягом року, починаючи зо серпня. Мали би покликати всіх мужчин у віці від 21. до 45. року життя, на 30-дневі вправи.

Міністер амуніції подав парляментові рапорт, що канадійські фабрики будуть на початку 1941. року продукувати по 360 літаків у місяць.

ЗАКРИТТЯ ПАНАМЕРИКАНСЬКОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ В ГАВАНІ

СЕКРЕТАР ГОЛ ЗАЯВЛЯЄ, ЩО ВОНА ПРОЧИСТИЛА ДОРОГУ ДЛЯ ОБОРОНИ АМЕРИКИ

ГАВАНА. — Конференція 21 американських републик закінчилася в вівторок урочистим підписанням протоколу конференції.

Підписувати мали за порядком, установленим жеребом. Коли делеґат Злучених Держав, секретар стейту Кордел Гол, витягнув останній жереб, делеґати інших держав дали йому можливість підписати першому, щоби міг всісти на корабель „Оріенте", що його відвіз до Маймі, на Флориді.

Відїзджаючи домів, Гол видав публичну заяву про конференцію. Каже в ній, що конференція прочистила поклад для оборони Америки перед запосяганнями европейських держав.

Арґентинська делеґація заявила, що згода її на постанови гаванської конференції мае ще бути ратифікована арґентинським конґресом.

НАПРУЖЕННЯ МІЖ АНҐЛІЄЮ І ЯПОНІЄЮ

ЛОНДОН. — Міністер Галіфакс заявив у парляменті, що він покликав до себе на наради японського амбасадора в Лондоні і сказав йому, що анґлійський уряд дуже оґірчений тим, що японська влада на Далекому Сході арештувала 11 анґлійців, між ними кількох журналістів і закидае їм „шпиґунство". Один з журналістів, Кокс, ніби поповнив самогубство. Але анґлійський уряд не вірить, щоб це було справді самогубство.

ПОДІЇ В СЛОВАЧЧИНІ

БРАТІСЛАВА. — Міністер пропаґанди Сано Мах став іменований міністром внутрішніх справ. Сталось це під напором німців. Добре поінформовані кола кажуть, що Німеччина дивилась косим оком на те, як бувший міністер внутрішніх справ, Дурцянський, ширив у Словаччині просоветські симпатії, получені з „панславізмом". Ті симпатії мусять бути безоґлядно здушені, кажуть німці, і до цього завдання найкраще надається міністер Мах.

ЮРІЙ ВАШИНҐТОН ДОМАГАВСЯ КОЛИСЬ ПРИМУСОВОЇ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ

ВАШИНҐТОН. — Тепер ідуть приготування завести законною дорогою примусову службу на підставі законопроекту сенатора Борк і конґресмена Водсворта. При цій нагоді почали пригадувати собі історики, що примусову військову службу плянував ще перший президент Америки, Джордж Вашинґтон.

ТРИ УКРАЇНЦІ ЗГИНУЛИ НА КАНАДІЙСЬКІМ ВОЄННІМ КОРАБЛІ

Коло берегів Франції затонув канадійський контрторпедовець „Фрейзер", зударившись з іншим кораблем підчас евакуації в порті Бордо.

Між моряками, які затонули з кораблем, згинули три моряки українці: Гр. А. Сцібак з Саскатуну, пічкур Степан Сеник зі Свифт Корент, і Гр. Ковбель з Блічер, всі з Саскачевану. Вони згинули воякькою смертю в обороні Брітійської Імперії.

ФОРД НЕ ЛЮБИТЬ ПОЛІТИКИ

ДІТРОЙТ (Мішиґен). — У своїй публичній заяві з приводу своїх 77. уродин атомобілевий фабрикант Генрі Форд каже, що „політика представляе найбільшу перешкоду для справжнього розвою суспільного, економічного й промислового добробуту".

Урядники фабрик Фордової Компанії в Гемилтон, Огайо, заповіли, що робітники цих фабрик будуть побирати свою робітничу заплату за час, коли вони будуть відбувати військовий вишкіл у таборах Національної Ґвардії.

РОТШІЛЬД ЇДЕ В КАНАДУ

Барон Альфонзо Ротшільд та його жінка, що недавно прибули в Ню Йорк із своїми діямантами з Лондону, не знають, що почати з собою в Америці. Тимчасом вибираються в подорож до Канади. Барон Альфонзо це голова австрійської родини Ротшільдів. Він дістався до Лондону після заняття Австрії Гітлером, а перед двома неділями прибув до Америки.

ПОРТУҐАЛІЯ СКЛОНЮЄТЬСЯ ДО ФАШИЗМУ

ЛІСБОНА. — Портуґалія перестала бути прихильницею Анґлії. Вона відривається від союзу з нею, хоч цей союз тривав ще від 1386 р. Диктатор Антоніо де Олівейра Салязар часто деклямує про приязнь до Анґлії. На ділі всі урядові потягнення йдуть в сторону Німеччини, Італії, Еспанії. В Еспанії є німецькі війська. Через одну ніч портуґальська армія може бути зіпхнена в море. У школах заведено науку німецької мови, у війську впроваджено німецьку систему та німецькі літаки.

РЕЄСТРАЦІЯ В КАНАДІ

Реґістрація всіх мущин і жінок, що мають більше як 16 літ відбудеться в Канаді від 19. до 21. серпня включно. Хто не зареєструється, буде покараний грошевою карою $200 або 3 місячною вязницею.

ФРАНЦУЗЬКІ ЖОВНІРИ, ІНТЕРНОВАНІ В ШВАЙЦАРІЇ.

НАСЛІДКИ БОЛЬШЕВИЦЬКОЇ ГОСПОДАРКИ

НЮ ЙОРК. — Стокголмський кореспондент Отто Толишус розказує в Ню Йорк Таймсі, з 31 липня ц. р. про ново заведений лад у прибалтійських краях у такий спосіб:

„Саботаж", „псування", аґітація проти „спеціялістів", погана робітнича дисципліна, економічна дезорґанізація, зменшена видатність, брак продуктів, обниження живучого рівня і большевицькі запобігання, наґінка проти „зрадників", і драстичні кари не лиш для самих обвинувачених, але також для членів їх родини — всі ці явища, що колись виповнювали новинкові звіти походячі з Росії тепер домінують звіти, що походять з балтійських держав; та не лише новинкові звіти, але також урядові розпорядки, заяви провідних одиниць у новім режімі говорять те саме."

СОВЕТСЬКА АҐРЕСІЯ НА ЗАХОДІ.

БІЛГОРОД. — В політичних колах Юґославії таке переконання, що Совєти таки будуть далі посуватись на захід, зокрема на Балкан. Вони в тій цілі скупчили велику силу війська в Бесарабії і північній Буковині. Як відомо, заняту частину Буковини вони включили до „української советської републики", а Бесарабію включили в „советську молдавську републику", зо столицею в Кишиневі.

ЗАЛЕСКІ ПРО СОВЕТСЬКО-НІМЕЦЬКУ ПРИЯЗНЬ.

ЛОНДОН. — Польський міністер закордонних справ Залескі заявив, що не треба дурити себе надіями, що між Советами і Німеччиною прийде до розриву і війни. Такі надії неоправдані, казав він. Водночас він висказував симпатії Литві, тому, що вона впала жертвою советської аґресії і запротестував проти захоплення Советами Вильни, яку він далі вважав „польським містом". Залескі далі говорив, що хоч дипльоматичні звязки з Італією і Польщею розірвані, але Польща не уважає себе в війні з Італією. Польський амбасадор до Франції далі перебуває при французькім уряді в Віші.

АНҐЛІЙСЬКА БЛЬОКАДА ЕВРОПИ.

ЛОНДОН. — Анґлійський міністер економіки, Гю Дальтон, заявив у парляменті, що тепер, коли Европа знайшлась під домінацією держав осі, Анґлія примінюватиме економічну бльокаду до цілої Европи. Невтральні держави дістали повідомлення, що довіз продуктів до всіх европейських портів можливий тільки за дозволом анґлійських властей. Беручи під увагу густоту европейського населення, а також те, що в мирних часах Европа все спроваджувала багато продуктів зза моря, Анґлія надіється, що ця бльокада на далеку мету принесе їй успіхи.

ТЕПЕР АНҐЛІЙЦІ НАЛІТАЮТЬ НІМЕЧЧИНУ.

ЛОНДОН. — Анґлія мала один день зглядного відпочину перед німецькими літаками. Зате анґлійські літаки не давали відпочинку німецьким військовим базам. Вони знов наїзджали німецькі міста, а також на французькі, бельґійські і голяндські порти, звідки німці підготовляються до наскоку на Анґлію. В тих анґлійських налетах брали участь ескадрони французьких літаків, що, як охотники під кермою ґенерала де Ґоля боряться далі по стороні Анґлії. Вони бомбардували околиці Руру.

ІТАЛІЙЦІ ХОЧУТЬ НАЇЗДИТИ АНҐЛІЮ.

БЕРНО (Швайцарія). — Премієр Мусоліні звернувся зо спеціяльним проханням до Гітлера, щоби той дозволив італійським частинам взяти участь у наїзді на анґлійські острови. Бо дві тисячі літ тому римські полки підбили були ті острови і вдержали в підбиттю пять віків. Гітлер великодушно згодився на те прохання і тепер в европейських портах, де скупчується німецьке військо до наїзду на Анґлію, прибувають також італійські частини, головно летунські. Також італійські морські частини візьмуть участь у наїзді.

Кажуть, що також Еспанія готовиться до наскоку на Ґібральтар, у той час, коли держави осі будуть атакувати анґлійські острови. В тій цілі еспанці вже збирають в околицях Ґібральтару війська.

БОЯТЬСЯ ҐАЗОВИХ НАПАДІВ.

ЛОНДОН. — Міністер домашньої безпеки, Ендерзон, дав публичну заяву, в якій перестерігае анґлійців, щоби вони якслід приготовились до можливості ґазового нападу на Анґлію. Дуже можливо, казав Ендерзон, ворожі літаки зачнуть скидати з літаків трійливі ґази, в формі плину, або порошку. Тому кожний анґлієць повинен не лише носити біля себе в коробці ґазову маску, але повинен також час до часу ту маску видобувати і робити проби з нею, чи вона добра, а понадусе, чи він вміє скоро її заложити на обличчя. Ендерзон водночас перестерігае населення, щоби в часі ґазових нападів, коли вже маска знаходиться на обличчі, ніхто не поважився цеї маски скидати.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holodays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ДАЛІ ТОРГУЮТЬ

Уже минуло, як на нові часи, споро часу від здачі Франції, коли почалися блискавична війна Німеччини проти Англії, а цеї війни все ще не видно. Пояснення для цього явища шукають у ріжних причинах: одні в мілітарних приготованнях, інші в політичній ситуації в Европі, головно на Балкані. Ці останні можуть вказати на справді живі рухи й посунення, що тепер відбуваються в тій частині світа, а ще живійші переговори й інтриги. Що там справді довершуються важні події, не підлягає сумнівові. Звісно, через те, що в них уживається не стільки сили, скільки загрози вжиття сили, то й переговори й рішення покищо остаються в тайні, і широкий світ не в силі знати багато, поки рішаючі сили не виступлять з ними публично.

Останні події принесли вістки, які одним кінцем дотикають безпосередньо й українського народу. Телеграфує з Риму Герберт Л. Матюз до „Ню Йорк Таймсу", що на Балкані мають наступити незадовго далеко йдучі переміни границь. Німеччина й Італія вже вирішили, що Румунія має віддати поважні простори землі Мадярщині й Болгарії, а „за те" має дістати ґарантію своїх оставших границь. Виходило би, що Німеччина й Італія роблять ці переміни границь у тій цілі, щоби придержати при собі рівночасно й Мадярщину й Румунію й Болгарію. Що більше, німецько-італійська диплpoints...

Що більше, німецько-італійська диплматія пробує навіть придержати при осі й совєтську Росію й обіцює їй ще одно уступство, а саме Карпатську Україну від Мадярщини.

З Лондону йдуть чутки про ще дальші коншахти між Німеччиною й Росією, що очевидно мають на цілі задержати російські симпатії для Німеччини, та дати їй територіяльні уступки в заміну за спокій на Балкані. Кажуть, що Німеччина збирається віддати Росії польське ґенеральне губернаторство, себто колишню російську провінцію, Польське Королівство. Німеччина, одначе, думає задержати при собі західну Галичину. Можемо з того торгу догадатися, що Німеччина вже огризла польську кістку з усего мяса й тепер без жалю кидає її Росії. Чому одначе Німеччина мала би при собі задержувати західну Галичину, докладно ще не відомо. Говорення, що мовляв Німеччина не хоче допустити до того, щоби Росія мала спільну границю зо Словаччиною, не є оправдане, бо якби Росія дістала Карпатську Україну, вона таку границю все одно малаби.

Всякі переговори в тих справах ведуться зовсім тайно, і світ, як звичайно, буде в тій справі заскочений так само, як він був заскочений гітлерівсько-сталінівською угодою за східну Галичину. Заскочений буде не лише світ, котрий цими коншахтами діткнений лише посередно, але люди тих країв, котрих ті коншахти дотикають болюче й безпосередно. Українці Закарпаття певно нічого не знають ще про те, як їх шкірою торгують три великі торговці між Берліном, Римом і Москвою.

Е. О., (Рим).

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ

(Докінчення)

(2)

Наше Підляше.

На шляху Янів-Константинів простерлося село Павлів Новий, що перерізує шлях і тягнеться далі. Село це нічим не відріжняється від інших наших підляських сіл. Велика школа та будинок пожежної сторожі — це найбільші будинки в селі. Здавалось би, що село живе спокійним життям та пильнує весняних робіт, але це не зовсім так. Ось надходить вечір і ви подибуєте гурти людей, що жваво між собою балакають, якби знищити українців. Після останнього перепису, кілька родин тутешніх православних записалось за поляків і тепер ведуть спільно з поляками сильну протиукраїнську акцію. Одначе горстка вірних синів українського народу працює без крику і шуму. По важких трудах вдалося оснувати українську школу, бо вчитель-поляк всіми силами намагався недопустити до відкриття української школи і тепер теж намагається шкодити праці. Заложено кооперативу „Хлібороб", що добре працює. Не дивлячись на те, що багато молоді виїхало до Німеччини на роботу, горстка молоді часто сходиться до школи та відбуває проби вистав. У погідні вечори гомонить далеко чудова українська пісня. Це співає молодь відродженого Підляшшя. Щож до населення яке називає себе поляками-католиками, то воно набралося польського патріотизму від польських ксьондзів. Тим часом це населення — цеж братя по крови. І щойно в 1905 р. або вже таки за часів „моцарства" перейшли вони на римо-католицький обряд і стали поляками. Найкраще свідчать про їх походження їхні прізвища: Харко, Іванюк, Вавринюк, Шеремета, Писарук, Михайлюк і багато подібних прізвищ. — Не мали як нас поріжнити, то кинули між нас релігійну боротьбу! — кажуть свідомі українські селяни. І справді, несвідомим вбито в голову, що католик, то вже невідмінно поляк і мусить бути ворогом усього, що некатолицьке й непольське.

Так то майже на всьому Підляшші виступає брат проти брата. На третій день Великодніх Свят молодь відбула драму на 3 дії Т. Шевченка „Назар Стодоля". Саля була переповнена вірними народом з Павлова Нового та довколичних сіл, як Павлів Старий, Бубель-Гранка, Бубель-Луковисько, Гнійно, Передило, Виховичі і Закопаля. І коли на польських забавах чути лайку і дуже часто бійку, то на українській забаві гомоніли чудові стрілецькі пісні і оклики „Слава!..." Український національний рух охопив усе Підляшшя. Збаламучені поляками мусять вернутися до свого народу або згинути у польщизні.

Згадане вище с. Гнійно лежить яких 500 метрів від Буга і має більшість населення українського. По розвалі Польщі тут було зорганізовано Український Комітет під проводом солтиса С. Стасюка, який негайно поробив заходи у справі створення української школи. Дальше заходом Укр. Комітету зорганізовано коoп. „Відродження" і чит. „Просвіти". На Різдво відбулась вистава „Хоч раз його правда" та концерт колядок і стрілецьких пісень. Хор під орудою І. Павлючука та аматори дуже добре вивязалися із своїх завдань. На Новий Рік відбулися вечерниці, з яких дохід був призначений на народні цілі. Дня 3. березня влаштовано нову виставу „Мартин Боруля" і концерт. Тиждень пізніше, 9. березня, молодь підготовила нову виставу „Безталанна" та концерт у честь найбільшого нашого поета Т. Шевченка. Реферат про життя Т. Шевченка виголосив учитель Гр. Ліщинський. На дальшу програму склалися пісні та декламації. Концерт закінчено відспіванням національного гимну. Дня 10. березня о. Микола Зімовець відправив панахиду за Т. Шевченка. На Великдень виставлено драму „За батька" Б. Грінченка, яка також добре вдалась. При цьому треба зазначити, що поляки та деякі наші пройдисвіти роблять нам усякі перешкоди включно з неправдивими доносами до влади, але все це не має ніяких успіхів, і ми віримо, що вороже пропаганда розіб'ється об національну свідомість українського населення, яке ступило вже на правильний шлях і помандрує ним аж до осягнення спільної мети. (Кр. Вісті).

Зеленосвяточні поминки.

В с. Сушів, Грубешівського пов., 20. червня висипано високу могилу з березовим хрестом, якого посвячення відбулось в неділю, 23. червня. Дівчата гарно прибрали волошками могилу і сплели з волошків великий тризуб, прибравши його жовто-блакитними прапорцями. На свято прибуло багато українців з довколичних сіл Холмщини і сумежної Галичини з кінною бандерією з кількох сіл. На святі виступали два хори: один хор учеників під проводом учителя, другий з дорослих під проводом учителя М. Форняка. В 4. годині пополудні відбувся традиційний похід під проводом о. Олександра Волочинського, пароха з Потуржина, на старинний цвинтар, де стояла православна церква і де висипано могилу, щоб віддати пошану полеглим борцям за волю України. По молебні виголосив промову о. Ол. Волочинський і секретар потуржан. волости м-р Гнатюк. Потім два ученики й одна учениця відспівали українські національні пісні. Свято закінчилось відспіванням національного гимну. Після того відбулась дефіляда юнацтва на конях і всіх приявних українців. Підчас дефіляди і на святі пригравала орхестра з Потуржина. Свято залишило у присутніх велике враження. („Кр. Вісті").

За чистоту української мови.

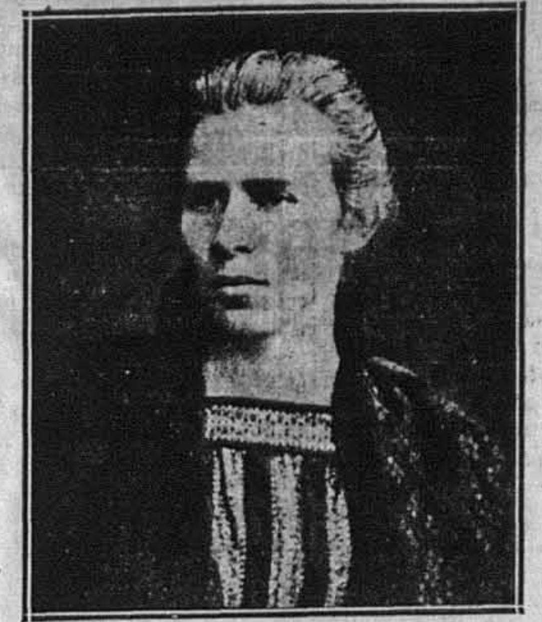
„Кр. Вісті" почали друкувати заваги до мови своїх дописувачів. Користаємо з них:

На початок подаємо дещо з военної термінольогії, бо саме тепер з нею найбільше треба мати до діла. Зачнемо від такого найзвичайнішого слова, як стрілець, козак, жовнір. Всі ці три назви не відповідають напр. німецькій назві „солдат". У нас на те є слово „вояк". Вояк це широке поняття, а козак чи стрілець мають своє окреме значіння. Прим. козак або стрілець може бути „добрий вояк". В історичному значінні — запорозький козак, кубанський, донський і т. д., а стрілець — січовий (СС, УСС). Та вже в ніякому разі не вживати слова „жовнір": це такогож походження як і „солдат", не нашого. Має бути: вояк, вояцтво, вояки.

ПОХОДЖЕННЯ ОПАСКИ ЧЕРВОНОГО ХРЕСТА

Міжнароднє Товариство „Червоного Хреста" має, як кожний знає свою емблему: червоний хрест на білому фоні. Як подає офіційна історія цієї інституції, цей знак прибрало собі це товариство з пошани до швайцарського прапору (тих самих барв) і до свого основника - швайцарця.

Одначе передтечою цієї відзнаки Червоного Хреста був француз Каміль де-Лелліс, який покинувши військову службу, створив у 1580 році „Самаританський відділ" несення допомоги раненим і хворим. Всі члени цього відділу, щоб відріжнитися від других військових частин, носили чорні киреї, з великим червоним хрестом на рукаві.

Леся Українка.

У РІЧНИЦЮ ВЕЛИКОЇ ВТРАТИ

І знову роковини смерти найбільшої української поетки, письменниці европейської міри, жінки, що її рівну тяжко знайти у світовій літературі. Леся Українка (Ляриса Косач-Квітка) померла 1. серпня 1913 року. З її смертю втратила наша література один із своїх найбільших талантів, поетку з надзвичайно широкою освітою; якщо освіту можна міряти знанням мов, то вона знала їх вісім.

Вихована у патріотичній семі Кочасів, що разом із Старицькими та Лисенками творили для неї літературно-наукову атмосферу, Ляриса вже дванацятьлітньою дівчинкою виступила з першими ліричними поезіями, вже дитиною стала „сіять барвисті квітки... на вбогім сумнім перелозі" української літературної ниви. Одна по другій появлялись збірки її поезій: „На крилах пісень", „Думи і мрії", та „Відгуки". Писала вона прозою: „Така її доля", „Жаль і „Над морем..." Лишила нам Леся Українка у спадщині також кілька драм, драматичних поем і діяльогів. Як зважити, що поетці від ранньої молодости докучала важка недуга, то направду треба подивляти багатство її творчости, а ще більше силу думки і чуття, що з неї пробивається.

Поезії Лесі Українки пронизані густо-часто смутком. Вони сумні передовсім тоді, коли поетка згадує в них про себе, коли наче жалується на свою химерну долю:

„Ні долі, ні волі у мене
нема",...
...„В мене серце і смутне
і темне".

Думки поетки часто журливі, такі повні жалю, що колиб ними діткнути струн, то і ті заплакалиб:

„Якби мої думи німії
На струни пророчисті впали,
Зайшлисьби плачем мої
струни..."

Перебуваючи в галицьких Карпатах, поетка перед ними, наче перед довіреним приятелем-другом, хоче звіритися зі своєї журби, з ними хоче поділитися своїм горем:

„Гей піду я в ті зелені гори,
Де смереки гомонять високі,
Понесу я жалі одинокі
Тай пущу їх у гірські простори.
Кину свої жалі,
На зелені галі,
Пущу бором свою тугу"...

Та не треба думати, що твори одної з найбільших поетатей в українському письменстві завсіди такі повні жалю-плачу. З її немічної плоти нераз говорив сильний, бодрий дух. В прегарній поезії „Contra spem spero" поетка із завзяттям кличе:

...„Я буду крізь сльози
сміятись,
Серед лиха співати пісні,
Без надії таки сподіватись,
Буду жити! Гетьте думи
сумні!"

Тими палкими словами поетка хоче здається не лише себе підтримати на дусі, але також влити надію на краще завтра у серце Народу. Вона Українка; їй слушно належиться той прекрасний псевдонім. Вона любить свою безталанну Батьківщину цілим своїм ніжним серцем. Її душу, підчас побутів за границею, огортала нераз невимовна туга за українськими „ясними зорями і тихими водами". Та туга лишалася часто для неї одинокою надією; вона щиро сповідається:

...„Зосталася тільки надія
одна:
Надія вернутись ще раз на
Вкраїну,
Поглянути ще раз на рідну
країну,
Поглянути ще раз на синій
Дніпро,
Там жити, чи вмерти, мені
все одно..."

Поетка любить свій нарід, хоч він „мов дитя, сліпеє зроду, ніколи світа-сонця не видав", хоч той нарід то „раби", то „паралітики... великі духом, силою малі", вона любить його хоч він не має власної хати і не може сказати гордого речення: „Мій дом — мій храм!" Поетку огортає журба, що його „меч, політий кровю,... ржа... взяла" і питається вона:

„Чия рука, порушена
любовю,
Той меч із пихов видобуть
здола!"

Вона вірить в кращу будучність народу, бо бачить, що в його очах ще не згас вогонь Титана. Поетка знала, скільки разів той спаралiжований Велит зривався, кидався у бій і знову падав ранений, і тому щоб він часом не зневірився у бортьбі за волю, вона пише поему „Роберт Брюс", в якій ідеалізує повстання шотляндців за волю народу і краю, проти англійського короля Едварда. Шотляндців під проводом молодого лицаря, Роберта Брюса, у шістьох битвах розбили англійські пани. Втомлений лицар відпочивав в хатині на ірляндському березі; він думав вже зложити зброю та негайно побачив... павука, що старався тоненьку павутину прикріпити до стелі і хоч падав багато разів, а таки не покидав зусиль і нарешті доконав діла. І завстидався лицар, що в мізерного павука більше снаги чим в нього і по раз семий зібрав селян і пораз семий кинувся у бій і добув шотляндцям волю.

Леся Українка померла передчасно і не діждалась видіти, як наші герої по світовій війні боролися і вмирали, негірше шотляндців, за довольою Вітчини, не бачила, що наші змагання не увінчалися трівким успіхом... Та дух її безсмертний кличе наших юнаків - лицарів, нас всіх кличе не зневірюватись, але ще „по раз семий" вставати до побідного бою.

Я свідомий, що я не подав ані точної життєписі, ані повної характеристики творчости нашої великої поетки; я хотів лише в цей спосіб зложити скромну квітку-згадку на її гробі, в роковини її смерти.

Ярослав Бойків.

В. Ф.

ДОБРЕ ПРОДАВ

(Оповідання).

(2)

Воно тепер така краса, як той птах фенікс, котрий все дістає свіже піря, як то ви всі добре знаєте... Ціле це чудо, правдиве чудо, коштує тільки трицять крайцарів, тільки три шістки. Хто має протекцію, той, про мене, може заплатити більше... Хто бере ще одну фляшку?

— Три шістки можна зарискувати, — погадав Никешук. — Може то яке шахрайство, а може й справді ліпить...

Випоров з кишені трицять крайцарів, кинув на стіл і сказав:

— Дайте мені на пробу пляшину.

— Як ліпити, сказано на картці, доданій до пляшини, — сказав продавець.

— Добре, добре — відповів Никешук і пішов далі.

— Свіжі фіґи, свіжі фіґи! — кричала жидівка з кошем на череві. — Винятково нині шіснацять крайцарів за вінок. Нині винятково так дешево, бо нині понеділок, бо нині перший день нового тижня, бо нині зачинається нове життя. Шіснацять крайцарів цілісенький вінець.

— Не багато, — подумав Никешук. — Та біда, що два зуби діраві. Як гризу щось таке, то зараз болять... Нехай жидівка сама їсть... як має здорові зуби.

Підійшов до баби, що дерлася на ціле горло, кричучи:

— Великий базар щастя! Хто купить кота в мішку? За десять крайцарів несподіванка. В кожнім мішку несподіванка!

Никишук став призиратися несподіванкам, бо таких, що пробували щастя, купуючи кота в мішку, було чимало. Баба продавала по десять крайцарів заліплені паперові мішочки.

Один хлопець з купленого мішочка виймив свиставку за три крайцарі. Скривився. Другий знайшов бляшаний годинник. Була це дитиняча забавка. Як крутив шрубку, то й вказівки крутилися. Інші хлопці познаходили інші дрібнички, з котрих кожна мала вартість що найбільше пяти крайцарів. В торбині одного був хрестик, вартости пів гульдена, може й більше. Цей справді виграв щось.

— Шістка, то не гріш, — подумав Никешук. — Може трапиться щось для жінки. Може такий годинник, може хрестик?

Купив торбинку і з нею відійшов. Аж коли був подальше від людей, роздер торбинку і витягнув другу, меншу торбинку. В цій другій була третя, в третій четверта. Куплений предмет був аж у семій торбині. Кинув його на землю, бо то був ґузик.

— Добридень! — гукнув хтось за його плечима. Озирнувся, а то Булюк. Він саме тепер прийшов до міста і пішов на торговицю.

— Чи ваші воли вже продані? — спитав Никешука.

— Будуть продані, не журіться тим.

— Може би ви таки продали мені їх за сімсот гульденів?

— Ані сниться мені. Сімсот гульденів ви давали мені тому шіснацять днів. Я їх так довго додатково годував. Гадаєте, що паша нічого не коштує?

— Я не годен дати більше, бо ще хочу купити собі одяг. Ось глянете, які тут в тій буді гарні, добрі і не дорогі.

(Кінець буде).

ЩЕ БУДЕ РАЗ СЛУЖИТИ?

Кажуть, що уряд буде знову вживати цеї урни для тягнення з неї льосів для військової служби, як це роблено в 1917. році. Вона находиться в Галі Незалежности в Філядельфії.

З ДНЯ

НЕВІЛЬНИЧА ШКАПА.

Серед спеки на вулиці стояла велика на зріст, але худа і винуджеиіла шкапа. Вона видно кусала, бо мала намордник. Коло очей мала „окуляри", а на голові дивачний капелюх, що стеріг її від сонця. Своїм обличчям і тим капелюхом робила неприємне враження. Вона подабала до сварливої французької селянки, якій небезпечно „дай Боже здоровля" сказати, бо замісць чемної відповіди вилає вас останніми словами. Всетаки в цій шкапі було щось невимовно трагічне. Вона начеб хотіла сказати: „Так, я виглядаю немов потвора. Я стидаюсь себе і погорджую собою. Але хто зробив з мене таку?"

Шкапа була впряжена до воза, наладованого ледом. Розвожчик виходив раз у раз з домів і велів їй підсуватись далі. „Вйо, стара", приговорював він, а шкапа, немов від уколення голки кожний раз шарпалась уперед.

ПРОКЛОНИ.

При тім шкапа з цілої сили кляла свого погонича. Вона ненавиділа його з цілого серця. „А сконав би ти вже раз на моїх очах. Якби то я могла тебе на твоїм возі вивезти на окописько! Ти дияволе, злочинче, душогубе! Одним ударом свого копита я моглаб розторощити тобі голову. І таки розторощу. Так, розторощу при найближчій нагоді, як лиш підійдеш до мене. Ні, не буду тебе все слухати — „вйо, та вйо". Двацять літ я жду на ту нагоду і тепер виконаю свою постанову. Ось тільки підійди до мене, ось зараз!"

Своїми грізними очима вона дивилась на двері, звідки виходив погонич і здавалось, що справді виконає погрозу. „Вйо, стара!", закликав погонич не догадуючись, що діється в серці його шкапи. Шкапу знов мов вкололо голкою і вона слухняно рванулась вперед, підійшла кілька домів далі і стала.

ПОГРОЗИ.

„Копитом розторощу тобі голову, ти злочинце, ти душогубе", продовжала шкапа свої погрози. „Хто це бачив, щоб кінь, який є сім разів сильніший від чоловіка, терпів йому стільки зневаг і стільки кривд? Лиш тріснути копитом в лоб, або в черево і його нема. Хіба це така штука копнути копитом? Скільки разів він піднимав мою задну ногу і дивився просто в копито? Було лиш нагло напростувати ногу і справа скінчена. Цей диявол, ця гидка фігура, лежалаб окровавлена на землі. Не булоб кому говорити „вйо", не булоб перед ким тремтіти. З мого обличчя злетілоб тавро рабства, що так опоганює мене. Опісля хай діється, що хоче. Можуть мене вбити. Хіба я дбаю про життя? Хіба це життя? Хай воно буде проклята. Отож — чого боятись, за чим жалувати? Тут не можна нічого втратити, тільки виграти. Так, виграти. Стережись злочинце, бо кара на тебе спадає. Тепер тобі напевно кінець зроблю".

„ВЙО".

Погонич вийшов з дому і безтурботно підійшов до воза. Кинув на нього відро, вдарив долонею шкапу і по давньому закликав: „Вйо". Шкапа знов слухняно рванулась і потягнула віз кілька домів уперед.

„І чому я тепер не виконала своєї постанови?" — питала себе шкапа. „Що за причина, що в обличчі цього злочинця моя воля дістає паралїжу? Чому це так? Може підсвідомий інстинкт самозбереження говорить мені так поступати? Може мої міркування глупі? Ану, я ще раз їх перевірю: „Ні, я хочу я жити, чи ні? — Ні, рішуче не хочу. Чи кривдив він мене цілий мій вік, чи ні? Кривдив, в це я ні трошки не сумніваюсь. Чи вид його закровавленого трупа справив би мені приємність, чи ні? Рішуче справив би. Чи маю я на стільки сили в копиті, щоб йому зробити кінець? Цілком певно маю. Значить всі раціональні висновки сходяться до того, щоб при першій нагоді я тріснула його в лоб і положила трупом. Так, цей висновок опертий на холодний розумовий аналізі і я його тепер вже напевно виконаю. Годі далі зволікати. Дальші міркування закінчені, тепер черга на діло".

Грізно споглядала шкапа на свого погонича. Але коли він підійшов до неї і закликав „вйо", її знов неначе щось вкололо і вона рванулась слухняно вперед.

ВІДКОЛИ ДАТУЮТЬСЯ ПОСТІЙНІ АРМІЇ?

Постійні й регулярні армії існували вже давно до нашої ери. Першим чоловіком, що взявся за створення постійної армії, був єгипетський фараон Сесотріс, який жив у 1500 р. до Хр. Він зорганізував у своїй державу кілька правильних військових частин. Слідом за ним пішли й другі володарі. Наприклад, ми знаємо зовсім певно сьогодні, що Олександер Великий Македонський мав прекрасну регулярну армію, якою зрештою по мистецьки вмів оперувати й послугуватися.

В Європі першу постійну армію запровадив французький король Шарль VII. (15. ст.), який своїм почином дав зразок до народин правильних і постійних армій по інших державах.

Приблизно 50,000,000 фунтів какао плекають річно на території Золотого Побережжя в Африці.

БОЇТЬСЯ ТОПОРА.

Таку лячну міну зробив 42-літній Ралф Ґриґз, коли лос-анджельська поліція показала йому топір, котрим, як вона каже, він убив 35-літню дівчину Глейдис Лонґ.

БУДУЧЧИНА БУДЕ ВИМАГАТИ НОВОГО СВІТОВОГО СОЮЗУ

На Альбертійськім Університеті в Едмонтоні мав недавно доклад перед авдиторією, зложеною зо студентів літнього університетського курсу, майже самими вчителями професор історії на тімже університеті М. Г. Лонґ. Говорив він на тему: „Канада та Імперія". У своїм докладі підкреслив він, що в будучині мусить сформуватись нова світова організація держав, що „буде льогічним наслідком в історії". Світовий розвиток почався родиною, опісля перейшов на рід, а від роду на племена, а від племен у міста-держави, а від міста держави на державу, зложену з менших держав, а опісля в велику імперію.

Дальший ступінь в розвитку історії буде полягати в великій світовій державі зложеній з більше націй. З огляду на цей факт, держава, що буде придержуватися ізоляційної політики або навіть напів ізоляційної, буде тою, що до останньої хвилі відмовиться пожертвувати свої суверенні права аналогічно з анархістом серед одиниць.

Проф. Лонґ сказав дальше, що кожний з тих держав в евентуальній організації держав, треба буде полишити широку автономію, щоб їй уможливити своїми спеціальними багатствами причинитись до скріплення спільної справи. Одначе не може тут обійтися без пожертвування своєї суверенности міжнародній організації певного роду, що посідає достаточну санкцію сили. „Саме тут" — сказав проф. Лонґ, — „не дописала Ліга Націй і саме тут народи англійської мови і ті, що є злучені з ними, будуть тими, що їм трапиться якнайліпша нагода в їхній історії".

Злучені Держави є піонірем в досвіді творення федерацій на велику скалю і будуть могли своїм досвідом в неоціненний спосіб причинитись до піддержки такого світового ладу. Населення Злучених Держав має досвід у творенню ріжних форм уряду і може стати „світовою ляболяторією" для показання способу як оснувати світову організацію.

Проф. Лонґ говорив дальше, що з вогню теперішньої війни, народи Британської Імперії можуть вийти не лиш побідниками, але наскрізь ушляхотненими, щоб станути в проводі світу в сформуванню ліпшого світового ладу, як той, що дотепер існував.

Також підкреслив проф. Лонґ, що в теперішній війні Британія, стоїть осамітнена як борець демократичних світових сил. „Вага і конечність завдань, що заключені є в тім післанництві, та заключають у собі похвальну боротьбу за задержання самого існування імперії, як цілости й її поодиноких частин, зводять все інше до рівня дрібниці не маючим великого значіння.

Накреслюючи коротко історію імперії, проф. Лонґ заявив, що мотивуючими чинниками імперії були промисл і торговля, залежні від панування над морями для свого існування.

Говорячи про світову ролю Канади, проф. Лонґ сказав, що Канада найліпше причиниться як до світового миру так і власного добробуту, якщо збереже свою власну внутрішню єдність і свободу, та зробить свої великі ресурси доступними для всіх держав при помочі торговлі й у розумний спосіб приготовиться до оборони своєї землі".

Якщо вона зробить це і стисло буде пильнувати своїх власних справ, вона зможе управляти собою згідно зо своїм бажанням з такою самою забезпекою, як кожна інша американська держава.

КОМІТЕТ МІСТА ЕЛВУД В СТЕЙТІ ІНДІЯНА,

родинному місті републиканського кандидата Вилкія, приготовляє для нього врочисте приняття.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

РАЧЕСТЕР, Н. Й.

День Української Жінки.

Дня 2. червня 1940 р. заходом місцевого відділу (ч. 6) Союзу Українок Америки відсвятковано 15-ту річницю матірної організації в українськім парку при Норт Ґудман Стріт. Від самого ранку поралося жіноцтво, щоб усе було готове. Прибрано плятформу синьо-жовтими стрічками й американськими прапорами, а коло української церкви була знимка фотографічна членок Союзу Українок в уніформах. З ними був фотографований і Жіночий Хор. Потім виїхали всі на майдан до парку. Тут явилися гості з Вест, а також і сестриця Золотого Хреста та інші сестриця й братства місцеві.

Концертом розпочалося свято в годині 2.30 сполудня. Молитву за Україну провела членка Анна Мазурик, потім привітним словом звернулася до публики. Закінчила закликом „Слава Україні" і всі приявні також відповіли. Далі перечитала лист від пані О. Штогрин, організаторки Союзу Українок. Національний гимн відограла банда під орудою В. Поповича, а жіночий хор під орудою учителя М. Білинського відспівав гимн Союзу Українок та кілька народніх пісень. Панна А. Туруля виголосила по англійськи промову, в якій зясувала життя й працю українських жінок для церкви й народу, для родини й громади, голосно й потихо. Сказала теж, як молода українська генерація повинна віддячитися своїм матерям за таку працю й науку. Так до вподоби і зо зрозумінням говорила тут роджена доня України, що до сліз усіх зворушила. Співачка пані К. Гнатків вчарувала публику милозвучним сопраном і добірними піснями. В українській мові сказала промову пані К. Сипань, виказуючи поступ українського жіноцтва в Америці упродовж свого побуту тут. Хтоб то перечислив усі ті стежки, якими ходило й ходить українське жіноцтво, заки добивається до своєї цілі. А всетаки треба чесно працювати й дітей своїх у високих думках ховати — закликала пані Сипань. Потім прийшла деклямація спеціяльної поеми на честь української жінки. Її вміло виголосила пані А. Павлович.

По вичерпанню всіх точок заграла банда п. Поповича американський гимн, пані Мазурик, як голова місцевого відділу подякувала кому треба, а загал пішов на забаву з танцями при співучасти орхестри. Закуски були дуже добрі і ними насолоджувалися всі, але найбільше старші.

Всім приявним і тим, що причинилися до успіху складає щироукраїнську подяку місцевий уряд Союзу Українок Америки:

Анна Мазурик, голова; **Вікторія Стахів**, скарбничка; **Софія Гунька**, писарка.

75-ЛІТНІЙ ДЕНЬ НАРОДИН МИТРОПОЛИТА ШЕПТИЦЬКОГО

У дні 29. липня 1940 року покінчив митрополит Андрій Шептицький 75 літ життя. Він, як звісно, уроджений 29. липня 1865 р. З нагоди дня уродин в неділю 28 липня відправлено по українських католицьких церквах в Злучених Державах молебні та відспівано традиційне „Многая літа". Деякі священики виголосили відповідні проповіді, інші лише коротко згадали про самий факт.

Як робити дома крохмаль?

Крохмаль можна зробити також дома. До муки дається одну десерову ложку соли й одержиться добрий, домовий крохмаль.

ПОПРИ ВОЄННУ ПРОМИСЛОВІСТЬ МУСИТЬ ФУНКЦІОНУВАТИ Й НОРМАЛЬНА

Що нове, скоро приймається в Америці. Так сталося і з оборонною промисловістю. Ріжні підприємці, особливо малі, надіялися чуда. Вони думали, що самий закон переверне дотеперішній спосіб господарки, або приспішить покінчення економічної кризи. Але по кількох тижнях переконалися, що „війна війною", а нормальне життя краю мусить іти своїм шляхом. Зрештою, в Америці війни нема, а те, що звичайно називається военим приготуванням, на ділі є лише підготуванням до введення в Америці постійної і примусової військової служби. Тому, що ці приготування відбуваються серед відгомону европейської війни, дехто думає, що це підготова до самої війни.

Очевидно, що війну не треба виключати. Вона може прийти і без переміни Америки у мілітарну державу. Та постійне військо мають тепер всі держави, тож і Америка не може серед того остатися безоборонною. Бо як Америка не буде готова до війни, не буде могла втримати мира.

Одначе серед приготування до заведення мілітарної служби не можна занедбати звичайної праці ні звичайної промисловости. До цього взиває своїх удільців переважно фабрикантів, Алфред Слон, предсідник підприємства Дженерал Моторс Корпорейшен. Він каже, що Америка є на стільки сильна промислом, що може виробляти все, що потрібне. До оборони держави потрібні не лише воєнні матеріяли, але також звичайні речі. Не можнаж полишити населення голодним та невбраним. Навпаки, населення повинно мати все, що йому потрібне до нормального життя. Коли є нові винаходи, їх треба дальше пускати на ринок, як і досі, щоб зробити населення справним на всякий випадок.

Теперішні військові замовлення в промислі виносять лише 7 відсотків однорічної продукції в Америці. Це не така велика скількість, якби хтось думав. Але як хто звернe увагу лише на продукцію оборонних матеріялів, тоді край може знайтися в тяжкому положенні. Колиж остальних 90 відсотків продукції будуть іти як попередше, то воєнна промисловість не буде ніяким тягарем, бо вона поміститься між іншою.

За думкою Слона головною фазою в масовій продукції є час її підготови. Значить розбудова фабрик, уставлення машин, наладження робітничих відносин. Коли це готове, то сама продукція не представляє труднощів. Це звичайний прояв економічного життя. А коли є які недостачі, то їх треба усувати й поправляти, як у кожному іншому часі й підприємстві.

КАЖЕ, ЩО ПЕРЕМІГ.

Полковник Фульґенсіо Батіста, котрого недавно вибрано знову президентом Куби.

НОТОҐРАФІЯ

КОМПОЗИЦІЇ МИХАЙЛА ГАЙВОРОНСЬКОГО

Фотостатичне видання рукописів. Українська Муз. Накладня, 1940.

ЗБІРНИК 4.

СОЛЬОСПІВИ В СУПРОВОДІ ФОРТЕПІЯНУ (1913—1939):

1) **Ой нагнувся дуб високий,** 1913. Слова Мик. Голубця. Первісно написана на голос в супр. муж. хору, і відома в тому виді між піснями Укр. Січ. Стрілецтва. Друга редакція, як сольоспіву із Форт.
2) **Военна ідилля (Погоріла наша стріха),** 1917. Пісня УСС-а. Слова С. Чарнецького. Обрібка на сольоспів із 1938. р.
3) **Дума,** 1918. В стилі укр. нар. думи. Написана для стріл. театру. 4-та едиція. Перша поява.
4) **Колисав мою колиску,** слова Богдана Лепкого. 1922. Перша поява.
5) **Звій сльозу,** 1936. Слова С. Черкасенка. Перша поява. Присвята Нілі з П.—Г.
6) **Молитва,** 1939. Слова О. Стефановича. Присвята Мих. Голинському.
7) **Як їхалам з Гамерики додому,** 1939. Нар. пісня з Лемківщини, записана Ф. Колессою. Опрацювання присвячене Марії Гребенецькій.
8) **Вteди ся ми, вteди дівча сподобало,** 1939. Нар. пісня із Закарпаття. На дівочий голос інший текст: „Як я сой заспівам, далеко мя чути"...
9) **Ой і нестелися, хрещатий барвінку,** 1939. Нар. пісня.
10) **Ой там за Дунаєм,** 1939. Нар. пісня (Обі пісні на барітон).
11) **Ой дивнеє Нарождення,** 1938. Коляда із Поділля.
12) **Коляда, коляда!,** 1938. Колядка із Волині. Обі на сопран.

ЗБІРКНИК 5.

КОЛЯДИ-ЩЕДРІВКИ ІЗ РІЖНИХ СТОРІН УКРАЇНИ.

Опр. на мішаний хор. (1927—1940):

1) **Бреніла коса,** Поділля. Записав М. Г—й в Америці від іміґрантів зо села Городиславичі, п. Бібрка (Галичина).
2) **Пресвята Марія,** Гуцульщина. Запис К. Квітки. Текст зредаґував і доповнив М. Г—й.
3) **Чи дома-дома господаронько,** Бойківщина. Запис Р. Придаткевича.
4) **Чи дома-дома наш молодий пан,** Закарпаття. Запис М. Г—го.
5) **Ой зашли-зашли з неба ангели;** Лемківщина. Запис Ф. Колесси.
6) **Ішла Гануся рано по воду,** Холмщина. Запис Я. Сенчика.
7) **Ой надлетіли райські пташата,** Волинь. Зап. Климетий Квітка.
8) **Ой рано, рано кури запіли,** Полісся. Зо збірки Григора Шерми.
9) **Що в пана Богдана,** Чернигівщина. Записав К. Квітка.
10) **Ой зійшов місяць.** Мельодію записав К. Квітка на Полтавщині. Текст взятий зо збірки Якова Головацького.
11) **Ой через гору бита стежка,** Київщина. Мельодію записав К. Квітка. Текст зо збірки Я. Головацького.
12) **Пречиста Діва Сина зродила,** Поділля. Запис Миколи Леонтовича.

Коли в Ню Йорку спека дійшла до 98.6 ступнів Фаренгайта, 6-літний Томі Соливен пробував проходитися в тінь Ліона Креймера, Клівлендця, що приїхав на відвідини на світову виставу. Креймер має 5 стіп висоти й 290 фунтів живої ваги.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

ПОДОРОЖ ПУСТИНЕЮ

(За Арнольдом Гельріґелем)

Вечором виїхав я з Картуму, столиці Судану. Крізь вікно видніє пустиня: пісок, горбки, пісок, а на овиді скелисті гори, чорні в першому раннішньому світлі, потім темнофіолетні, як зпоза них виходить сонце. Дзвоню: входить суданський бой. Приносить сильний чай та студену як лід содову воду.

Зулиняємося на стації ч. 9., назвища не має: це одна артезійська криниця, три-чотири муровані доми, наче скрині. Біля криниці одно-одиноке дерево, акація, дуже зелене із золотожовтим цвітом. Це одиноке дерево посеред широкої пустині здається мені найгарнішим у всьому світі. Під деревом дві худощаві курки й один пес, на-пів шакаль. Один із будинків мусить бути залізничою стацією: на ньому дві бляшані рекламові таблиці. Одна рекламує якусь марку віски; на другій бачимо льва, що пустинею біжить за муринським хлопцем. Та хлопець сміється зо льва, бо він сидить на славному англійському ровері. Двоє муринських дітей, досить брудні, голі й гарненькі лазять по землі біля того плякату.

Суданський поліцай елегантний, на голові свого роду турбан, стоїть на позір. Лице чорне-чорне. Побіч стоїть факір, у пустинній тозі, спершись на спису, а здовж поїзду йде арабський хлопець, щоб продати туземним подорожним третьої кляси щось доброго на сніданя: свіжий зелений чісник.

Полудне. Їдемо далі. Пустиня не кінчиться. А коли виглянути крізь вікно, можна тепер, побачити чудо: фата морґану! Ввесь час. Цілими годинами. Сині озера на овиді. Ба, навіть дуже близько. Вода синя як сталь, а довкола пальми. Цей образ зникає нараз, та зараз зявляється на іншому місці.

Я пю мінеральну воду з цитриновим соком, поглядаю почерез скланку на фата морґану. Я щасливий, бо мені не грозить смерть наслідком сонішнього удару ні наслідком спраги, не їду верблюдом, а люксусовим поїздом.

Птахи з Абу Сімбель.

Зпоза скель Абу Сімбель сходить знову сонце на другий день. У Ваді Гальфа всідають подорожні на корабель, бо тут залізниця переривається. Пливемо Нілем до Асуану.

Іду до старовинної святині сонця, що її побудував тут на найдальшому південні своєї держави фараон Рамзес II. Святиня вкрита різьбами, що зображують короля, що вбиває ворогів. Також скеля над берегом Нілю вкрита плоскорізьбами. Чую невгомонно щебетання птахів. Ці малі-малесенькі пташки вилітають у ранішньому сяйві з усіх щілин скелі, з заглибин велитенських статуй. Великий Рамзес має в собі також ці цвірінькаючі сотворінячка, його двічі коронована голова повна тих пташат, із корони Горішнього Єгипту перелітають на корону Долішнього Єгипту. Не бояться і малп, що гріються до сонця.

ГРІМ УДАРЯЄ В ТРАЙЛЬОН

на світовій виставі в Ню Йорку. Світлину знято підчас недавньої сильної бурі, коли грім ударив у цей триґранний стовп раз по раз

У староєгипетській книзі мерців сказано, що ці пташки це душі мерців. Єгиптяни вписували на труні твірну формулку, яку покійник потребував лише сказати, а вже міг „дістатися на захід і перемінитися в птаха". Нічю душа-птичка відвідує свого мерця. А за дня живе лише як птах, не як фараон, а всеж живий. Маленька пташка співає:

„Ти Атон, що живе вічно, а я частина з тебе. Далеко небо створене для тебе, щоб ти сходив у ньому та глядів на всі свої творіння..."

Сходить сонце. Пустинні гори наче справжне золото, Ніль вблискується перлово посеред зелених нив бавовни. Чотири велитенські статуї Рамзеса, довкола яких увихаються хмари маленьких пташів, здається звенять, як статуя Мемнона в Тебах. Вони голосять гимн сонцю фараона Ехнатона:

„Коли дивитися на твоє проміння, то повстають усі живучі цвіти, які ростуть на землі, а які живуть завдяки твому сходові; вони пяніють від твого лиця."

Спів колеса-черпака.

Пізніше на ріці чую дійсно велику єгипетську симфонію, пісню, що її співає ця країна. Ця пісня йде від великих коліс над берегом, що їх вправляють у рух буйволи, щоби друге колесо, вертикальне, черпало воду з Нілю в посудини та виливало в прибережні рови.

Понад берегом Нілю руїни святинь, посеред дактилевих пальм, піль, сикомор, стоять фараонові святині, руїни монастирів, римські твердині. У святині в Ес Зебуа, що присвячена Амонові (головний бог старинних єгиптян, пізніше ідентифікували його з богом сонця Ре; а греки й римляни порівнювали його із Зевесом або Юпітером) в ниші святая-святих зображений апостол Петро з небесними ключами. Замок в Ібрім, побудований на надбережній скелі, був по черзі фараонів, римський, турецький, а побіч на скелі передісторичний чоловік нарисував-видряпав подоби слонів і жираф, може ще в тих часах, як пірамід іще не було.

Старовина не минається, а теперішність це села з глиняної цегли над берегами ріки. Та ті хати не такі вже дуже нужденні, як це нераз можна почути. Селяни на полі та в дактилевих гайках, високі, стрункі, темношкірі нубійці, інакші як арабські феляги. А колеса-черпаки, яких ведра часом вблискуються наче щире золото, поринають неструджено в синю воду. Коли вслухуєтеся в їх вічний скрипіт, здається вам, що чуєте музику деревляних інструментів, музику східну, повільну, а серед неї ритми арабської дуди, потім знову наче мукання стада рогатої худоби, жалісливе.

Невідомий з назвища поет, що жив на засланні в часах короля Рамзеса, написав поезію до духа землі, бога Єгипту. Поезію цю найшли в королівській долині Теб.

Ритм коліс „саджія" себто коліс, що черпають воду, пригадує ритм, мельодію згаданої поезії:

Як божеське є те, з чого живемо...
Дерево й листя,
Тростина й трави,
Пшениця, ячмінь і дерево в саді.
Копають канали,
Будують святині і божі доми,
Управляють поля,
Кують гроби у скелях,
Всі вони, Духу Землі, спочивають на тобі
І ти це той, що твориш їх.
Вони тяжать на твоїй спині
Їх більше, ніж списати можна
Та ти не нарікаєш: „Вони тяжать на мені!"

СТРИМАНО ВИДАВАННЯ ГОРОЖАНСЬКИХ ПАПЕРІВ У КАНАДІ

В оттавськім парляменті заявив державний секретар Пер Касґрейн, що уряд стримав видавання канадійських натуралізаційних паперів до часу, аж буде розглянена ціла справа натуралізації.

Початково він стримав видачу натуралізаційних паперів для ворожих чужинців, але пізніше розтягнув цю заборону на всіх чужинців.

Стримання натуралізації сталося через военні події в Европі, діяльність „пятої колюмни" і впливи, які війна мала на чужі краї.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

МЕНВІЛ, Р. АЙ. Місячні збори Тов. ім. М. Драгоманова, від. 181., відбудуться в неділю, 4. серпня, в годині 3. пополудні, в У. Н. Домі на Компилай Гил. Обовязком усіх членів прийти на означений час, бо є важні справи до полагодження. Проситься членів, щоби вкладки платили начас. Довгуючих членів напоминається, щоби заплатили свої довги. — Ю. Ясінчук, предс.; П. Тиняк, кас.; П. Черкас, секр.

ТАРЗАН, ч. 67. У кайданах.

Тарзана вхопила лють, коли Залім сказав, що й його післе на продаж як невільника.

Одначе його надлюдська сила не помогла йому звільнитися від посіпаків.

Зо страху, щоб Тарзан не знайшов способу, як утекти з корабля, Залім приказав прикувати його до каюти.

Та моряк, що стояв на варті, завважав, як зближається буря через море.